

12
JORNADES CATALANES
D'INFORMACIÓ
I DOCUMENTACIÓ
BARCELONA
19 I 20 DE MAIG DE 2010

El Centre de Documentació de l'Agència Catalana de Protecció de Dades

MIGUEL NAVAS FERNÁNDEZ / Responsable del Centre de Documentació de l'Agència Catalana de Protecció de Dades
miguel.navas@gencat.cat

Resum

Es realitza una introducció a la protecció de dades de caràcter personal. Es defineix el dret, se cita la normativa rellevant i es descriuen els actors que participen (persones, entitats i autoritats de protecció de dades). A continuació es parla de l'Agència Catalana de Protecció de Dades, de la seva naturalesa, àmbit d'actuació, funcions i serveis.

A l'apartat següent s'explica com incideix la protecció de dades en les tasques dels professionals de la informació (bibliotecaris, documentalistes i arxivers).

Finalment, es parla del Centre de Documentació: definició, missió, funcions, fons, usuaris, serveis, productes, automatització, cooperació, catalogació, accés a la informació, la presència dins el Sistema Bibliotecari de Catalunya i les característiques pròpies de biblioteca unipersonal.

Paraules clau

Català: protecció de dades, Agència Catalana de Protecció de Dades, biblioteques especialitzades, centres de documentació, biblioteques unipersonals

Castellano: protección de datos, Agencia Catalana de Protección de Datos, bibliotecas especializadas, centros de documentación, bibliotecas unipersonales

English: data protection, Catalan Data Protection Authority, special libraries, documentation centres, one-person libraries

L'Agència Catalana de Protecció de Dades no assumeix necessàriament els punts de vista o opinions de l'autor.

1. Introducció a la protecció de dades de caràcter personal

1.1. El dret

La protecció de dades és el dret que tota persona té a controlar, disposar i decidir sobre la informació que pugui identificar-li. També és conegut com a dret a l'autodeterminació informativa.

El dret no es refereix a totes les dades, només a les que siguin de caràcter personal. És a dir, aquelles que identifiquin o permetin identificar una persona.

Són dades personals el nom, cognoms, DNI, adreça postal, adreça de correu electrònic, número de telèfon, característiques físiques, veu, imatge... A més a més, existeixen unes dades personals sensibles que mereixen una especial protecció per la llei: origen racial i ètnic, salut, vida sexual, ideologia, afiliació sindical, religió i creences.

L'objecte de la protecció són les persones físiques. No és aplicable a persones difuntes ni a persones jurídiques.

Tanmateix no és aplicable a dades anonimitzades o dissociades (i que per tant no poden permetre la identificació de persones), a tractaments de dades per a fins domèstics o particulars. Hi ha altres casos específics d'exclusió, i matèries que es regeixen per la seva normativa específica (com ara el règim electoral, estadística pública, registre civil, i videovigilància policial, entre d'altres).

1.2. El desenvolupament normatiu¹

1.2.1. Origen

Samuel Warren i Louis Brandeis al 1890² van desenvolupar per primera vegada el concepte de *privacy* des d'una perspectiva jurídica i van abordar

---

¹ Podeu consultar l'apartat Normativa al portal de l'Agència <http://www.apd.cat/ca/contingut.php?cont_id=132&cat_id=122>

² Samuel D. Warren; Louis D. Brandeis, "Right to privacy", Harvard Law Review, vol. 4, no. 5 (Dec. 15, 1890), p. 193-220. També accessible en línia <http://students.ou.edu/W/Gifford.L.Weber-1/Documents/07-Right_to_Privacy_by_Louis_Brandeis.pdf>

la necessitat de protegir-lo. El qualificaren com *the right to be alone* (el dret a que ens deixin en pau).

1.2.2. Consell d'Europa

El Consell d'Europa el va recollir al Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans i de les Llibertats Individuals (Roma, 1950). El seu art. 8 parla del respecte a la vida privada i familiar i de la no ingerència de l'estat en aquest àmbit, excepte per motius com ara la seguretat nacional o la protecció de drets d'altres persones.

Més endavant es va recollir, ja com a dret a la protecció de dades, a la Convenció per a la Protecció de les Persones pel que fa al Tractament Automatitzat de Dades de Caràcter Personal (1981).

1.2.3. Unió Europea

La Carta dels Drets Fonamentals (Niça, 2000) el reconeix a l'art. 8. La Carta va ser incorporada al Tractat de Lisboa (2007) i per tant té el seu mateix valor jurídic.

El dret a la protecció de dades es desenvolupa a les Directives 95/46/CE, 2002/58/CE i 2006/24/CE, a més de la Decisió Marc 2008/977/JAI.

1.2.4. Estat Espanyol

A l'Estat Espanyol, el dret deriva de l'art. 18.4. de la Constitució, que diu que *La llei limitarà l'ús de la informàtica per tal de garantir l'honor i la intimitat personal i familiar dels ciutadans i el ple exercici dels seus drets*

La normativa aplicable és la Llei Orgànica 15/1999 de Protecció de Dades de Caràcter Personal (LOPD) i el reglament que el desenvolupa (aprovat pel Reial Decret 1720/2007).

Cal citar la Sentència del Tribunal Constitucional 292/2000, que declara el dret fonamental a la protecció de dades com la potestat de control de la persona respecte a les seves dades de caràcter personal, i com a dret autònom, independent al dret a la intimitat. També declara inconstitucionals i anul·la alguns incisos de l'LOPD.

1.2.5. Catalunya

L'Estatut de 2006 recull el dret a la protecció de dades de caràcter personal a l'art. 31:

Totes les persones tenen dret a la protecció de les dades personals contingudes en els fitxers que són competència de la Generalitat i tenen dret a accedir-hi, examinar-les i obtenir-ne la correcció. Una autoritat

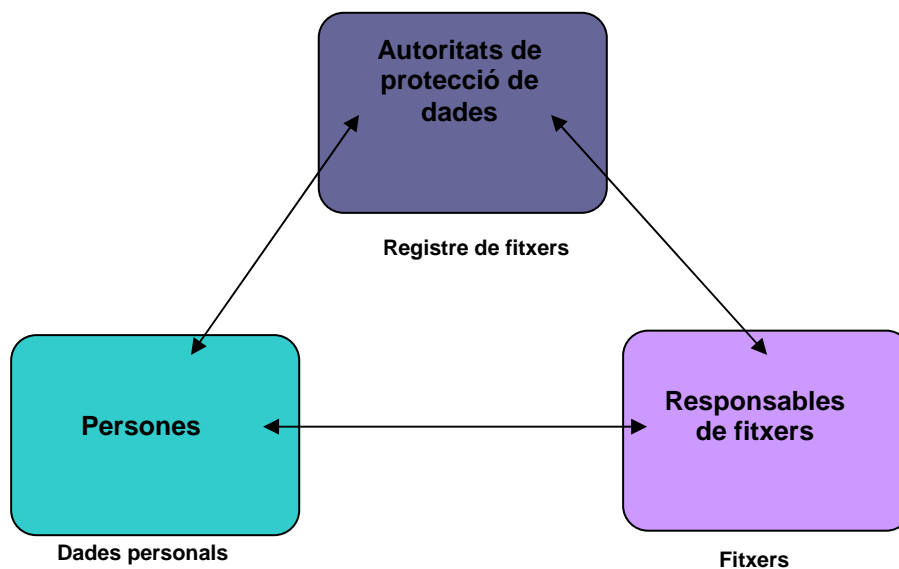

independent, designada pel Parlament, ha de vetllar perquè aquests drets siguin respectats, en els termes que estableixen les lleis.

1.3. Els actors

Hi ha tres actors que intervenen i interaccionen entre sí.

Per una banda hi ha les persones físiques com a propietàries de les seves dades. D'altra, les entitats o persones que gestionen dades personals, obligades a tractar-les d'acord amb la normativa. Finalment, les autoritats de protecció de dades, que han de garantir el compliment de la llei, tot informant i donant suport a les persones, i assessorant, supervisant i, si és necessari, sancionant els responsables dels fitxers.

1.2.1. Les persones

Tota persona té els drets següents:

- Dret a ser informat, en el moment de la recollida de les seves dades, de diversos aspectes del seu tractament (segons l'art. 5 LOPD)
- Drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició (drets ARCO o *habeas data*). Aquets drets tenen l'objectiu que la persona pugui exercir un control efectiu de les seves dades
- Dret a revocar el seu consentiment per al tractament de les seves dades
- Dret a indemnització en cas de lesió o danys
- Dret a reclamar la tutela dels drets ARCO davant de l'autoritat de protecció de dades competent
- Dret a denunciar la vulneració dels seus drets davant l'autoritat de protecció de dades competent
- Dret de consulta al Registre de fitxers de l'autoritat de protecció de dades

1.2.2. Els responsables dels fitxers

Als efectes de la normativa de protecció de dades, un fitxer és un conjunt organitzat de dades.

El tractament del fitxer pot ser automatitzat, no automatitzat o parcialment automatitzat.

El responsable del fitxer és la persona física o jurídica, pública o privada, o òrgan administratiu, que sol o conjuntament amb altres decideix sobre la finalitat, el contingut i l'ús del tractament de les dades personals que conté el fitxer, encara que no ho faci materialment.

També poden ser responsables del fitxer o del tractament els ens sense personalitat jurídica que actuïn en el tràfic com a subjectes diferenciats.

Els responsables de fitxers tenen les següents obligacions:

- Inscriure els fitxers de dades personals als registres de les autoritats competents. Si el fitxer és de titularitat pública, s'ha de crear prèviament mitjançant disposició de caràcter general o acord, i publicar-ho al diari oficial corresponent.
- Informar els titulars de les dades personals que es tracten
- Respectar el principi de qualitat de les dades (relatiu a l'exactitud, proporcionalitat i veracitat de les dades recollides, i a la finalitat que persegueix el tractament)

- Obtenir el consentiment del titular de les dades per a poder tractar-les
- Atendre els drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició (drets ARCO) de les persones que els vulguin exercir
- Complir el deure de secret
- Adoptar les mesures de seguretat pertinents (de nivell bàsic, mitjà o alt, segons el tipus de dades que contingui el fitxer)
- Controlar i autoritzar les comunicacions o cessions de dades personals
- Regular la relació amb l'encarregat del tractament, si disposa d'aquesta figura
- Sol·licitar l'autorització del director de l'Agència de Protecció de Dades per efectuar les transferències internacionals a països on no es garanteixi el nivell de protecció de l'LOPD

1.2.3. Les autoritats de protecció de dades

Les agències de protecció de dades són autoritats independents que tenen l'objectiu de vetllar pel compliment de la legalitat relativa al tractament de dades personals.

Les autoritats no tenen ni donen accés a les dades de les persones. Sí tenen un registre consultable dels fitxers notificats pels seus responsables.

A l'estat espanyol, cada comunitat autònoma que ho vulgui pot crear la seva pròpia autoritat. Fins ara existeixen, a més a més de l'Agència Espanyola, la catalana, la basca i la de la Comunitat de Madrid.

Cada autoritat té un àmbit competencial concret que ve determinat per la llei.

2. L'Agència Catalana de Protecció de Dades

L'Agència Catalana de Protecció de Dades (APDCAT)³ és una autoritat independent que vetlla per garantir que es respecti el dret a la protecció de dades de les persones dins del seu àmbit d'actuació. La Llei 5/2002 la va crear, i el Decret 48/2003 va aprovar el seu Estatut⁴.

Les entitats que es troben dins el seu àmbit d'actuació es relacionen a l'art. 156 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya:

- Els òrgans, els organismes i les entitats vinculats o dependents de les institucions públiques de Catalunya, de l'Administració de la Generalitat, dels ens locals de Catalunya, de les universitats de Catalunya i de les corporacions de dret públic que exerceixen les seves funcions exclusivament a Catalunya.
- Les persones físiques o jurídiques que, d'acord amb qualsevol conveni, contracte o disposició normativa, gestionin serveis públics o exerceixin funcions públiques, sempre que en aquest darrer cas el tractament es faci a Catalunya i sigui amb relació a matèries de la competència de la Generalitat de Catalunya o dels ens locals de Catalunya.

Les competències en relació a aquests ens inclouen el registre, control, inspecció, sanció i resolució, així com l'adopció de propostes i instruccions.

L'Agència informa les persones sobre els seus drets en aquesta matèria, així com els mecanismes per exercir-los i denunciar vulneracions. També informa i assessora sobre les obligacions legals que comporten els tractaments de dades personals, i controla que les entitats les compleixin.

Ha adoptat la *Instrucció 1/2009 sobre el tractament de dades de caràcter personal mitjançant càmeres amb fins de videovigilància*⁵, la *Recomanació 1/2008 sobre la difusió d'informació que contingui dades de caràcter personal a través d'Internet* i la *Recomanació 1/2010 sobre l'encarregat del tractament en la prestació de serveis per compte d'entitats del sector públic de Catalunya*⁶. Els seus dictàmens anonimitzats són consultables al seu

---

³ <http://www.apd.cat>

⁴ Actualment el Parlament de Catalunya està tramitant el Projecte de Llei de l'Autoritat de Protecció de Dades de Catalunya (<http://www.parlament.cat/web/activitat-parlamentaria/siap?STRUTSANCHOR1=detallExpedient.do&criteri=200-00070/08&ad=1>)

⁵ http://www.apd.cat/ca/contingut.php?cont_id=135&cat_id=127

⁶ http://www.apd.cat/ca/contingut.php?cont_id=137&cat_id=128

portal⁷. També disposa d'altres publicacions⁸ com ara la memòria anual, llibres i articles, i el *Butlletí +Kdades*.

L'Agència presta els serveis següents:

- Atenció al públic (telefònica, presencial i per correu postal i electrònic)
- Consultoria
- El Registre de Protecció de Dades de Catalunya (per a consultes, notificacions de fitxers, etc.)
- Formació i divulgació del dret a la protecció de dades
- Elaboració d'informes, dictàmens, instruccions i recomanacions
- Inspecció
- Auditoria i Seguretat de la Informació
- Centre de Documentació

---

⁷ http://www.apd.cat/ca/llistaDictamens.php?cat_id=154

⁸ http://www.apd.cat/ca/contingut.php?cont_id=28&cat_id=143

3. La protecció de dades i els professionals de la informació

El dret a la protecció de dades de caràcter personal té una important incidència a les tasques que duen a terme els professionals de la informació.

Identifiquem els perfils següents: responsables de fitxers, personal amb accés a dades dels usuaris, i personal que dóna accés a documents amb dades personals.

3.1. Responsables de fitxers

Les biblioteques, centres de documentació i arxius gestionen dades personals dels usuaris i per tant han de complir amb la normativa sobre protecció de dades. Els òrgans titulars d'aquestes unitats han de crear els fitxers corresponents i assignar responsables de fitxers. Aquests responsables poden ser els mateixos òrgans, o els seus serveis i unitats, incloent la mateixa direcció de la biblioteca, per exemple.

Ja hem vist quines són les obligacions dels responsables dels fitxers. S'ha de confeccionar un document de seguretat on s'especifiquin quins són els procediments a seguir per part del personal (bibliotecaris i arxiviers).

Cal tenir en compte que si aquests centres estan dins l'àmbit d'actuació de l'Agència Catalana, han de notificar els fitxers a aquesta entitat.

Es pot consultar el Registre de Protecció de Dades de Catalunya⁹, on existeixen fitxers declarats per entitats com el Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC), el Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes, les diputacions, el Departament de Cultura de la Generalitat (on hi ha la Subdirecció General de Biblioteques i la d'Arxius), la Biblioteca de Catalunya, les universitats i els ajuntaments (relatius a les biblioteques públiques i els arxius municipals).

3.2. Personal amb accés a dades dels usuaris¹⁰

---

⁹ http://www.apd.cat/ca/contingut.php?cont_id=129&cat_id=163

¹⁰ Recomanem la lectura de Juan José Prieto Gutiérrez; Alicia Moreno Cámara, "La protección de datos: la privacidad en la Biblioteca de la Universidad Complutense de Madrid", Boletín de la Anabad, Anabad, núm. 3 (2006), p. 283-300. Aquest article descriu un cas real d'aplicació de la protecció de dades en una biblioteca, des de la creació del fitxer fins a la regulació de l'accés a dades personals per part del personal.

Els bibliotecaris, documentalistes i arxivers poden tenir accés a dades personals (per exemple, en fer un carnet d'usuari nou o realitzar un préstec). Aquestes dades poden ser de diversa categoria i sensibilitat, com ara la informació de contacte i els materials que ha consultat o té en préstec (que poden revelar la seva orientació sexual, ideologia, origen racial, religió, etc.).

Aquests professionals han d'obrar amb total diligència i seguir les instruccions que han d'haver rebut del responsable del fitxer i respectar les mesures de seguretat indicades. També han de complir el deure de secret i no facilitar l'accés a tercers.

Els sistemes de gestió de biblioteques i arxius haurien de:

- No mostrar dades personals dels usuaris quan no sigui necessari per al tràmit que s'està realitzant. Per exemple, un bibliotecari que realitza un préstec no hauria de visualitzar el registre de l'usuari amb totes les seves dades personals.
- Eliminar els préstecs retornats dels registres d'usuaris, o com a mínim dissociar aquests dos camps per tal que no sigui possible saber què ha consultat una persona en concret. Aquesta informació només hauria de ser accessible per part de personal autoritzat i quan hi hagi motius de pes (per exemple, una ordre judicial).

3.3. Personal que dona accés a documentació amb dades personals

Alguns professionals de la informació, normalment els arxivers, han de facilitar l'accés als documents de l'administració pública.

Per dur a terme aquesta tasca han de tenir en compte diferents aspectes. Per una banda, els principis legals que motiven aquest accés:

- El dret a la informació: segons l'art. 20.d de la Constitució Espanyola (CE), les persones *tenen dret a comunicar o a rebre lliurement informació veraç per qualsevol mitjà de difusió. La llei regularà el dret a la clàusula de consciència i al secret professional en l'exercici d'aquestes llibertats.*
- El dret d'accés a la documentació pública: tot i que a l'estat espanyol no existeix encara una llei específica sobre el dret d'accés, l'art. 105.b CE diu que la llei regularà *l'accés dels ciutadans als arxius i als registres administratius, salvant el que afecti la seguretat i la defensa de l'Estat, la indagació dels delictes i la intimitat de les persones.*
- La promoció de la recerca: hi ha diverses disposicions que regulen l'activitat de recerca i li reconeixen un caràcter especial que ha de

ser respectat: Llei 16/1985 del Patrimoni Històric Espanyol (LPHE), Llei 30/1992 de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, i la Llei 10/2001 d'Arxius i Documents (LAD), i l'art. 44.2 CE que diu que *els poders públics promouran la ciència i la investigació científica i tècnica en benefici de l'interès general*.

Per l'altra, els drets de la personalitat que poden entrar en conflicte amb els anteriors:

- Protecció de dades: la normativa que ja hem descrit.
- Dret a l'honor, intimitat personal i familiar i la pròpia imatge: segons la Llei 1/1982

Així doncs, quan i com es pot facilitar aquest accés?¹¹

Per començar, seria recomanable realitzar bones pràctiques com anonimitzar els documents, fer recerca per compte de l'investigador i donar un accés parcial a la documentació. Tanmateix, no sempre és possible dur-les a terme.

Si el document conté dades personals, s'hauran de considerar les disposicions aplicables. La comunicació de dades (art. 11 LOPD) no es pot realitzar sense el consentiment de la persona, però es contempla l'excepció per motius d'investigació. Les dades obtingudes es poden utilitzar posteriorment per a finalitats històriques, estadístiques o científiques (art. 4 LOPD).

Cal recordar que aquest dret no incideix en les persones mortes. No obstant, i segons l'art. 57.1.c de la LPHE i l'art. 36.1.c de la LAD, quan les dades són sensibles i són susceptibles de lesionar la seguretat, honor, intimitat o pròpia imatge de la persona difunta o del seu àmbit familiar, no es podran consultar públicament fins que no hagin passat 25 anys de la mort de la persona o, si aquesta data no es coneix, 50 anys de la creació del document.

Tot i així, els investigadors poden tenir un accés previ i proporcional a la finalitat de la seva recerca.

---

¹¹ La casuística és massa complexa per tractar-la aquí. Recomanem la lectura de Josep Matas, "Accés amb reserves: llums i ombres de la normativa d'accés a la informació pública", Lligall: revista catalana d'arxivística, Associació d'Arxivers de Catalunya, núm. 29 (2009), p. 11-36.

S'ha de trobar un equilibri entre aquests interessos en joc. Els governs han de garantir el dret d'accés a la documentació pública per tal d'obrar amb transparència i democràcia. Els fitxers que proven delictes de terrorisme d'estat com les dictadures i els genocidis han de ser conservats per tal de preservar la memòria històrica. Destruir-los o no facilitar l'accés seria perpetuar el crim dels estats i continuar considerant les seves víctimes com a criminals, que és el que pretenien aquests governs antidemocràtics. D'altra banda, aquesta documentació pot contenir dades personals (algunes d'elles molt sensibles), i per tant l'accés no pot ser total en tots els casos, com hem vist segons les disposicions legals vigents.

L'Agència ha organitzat cursos i jornades en relació amb aquest tema¹².

---

¹² Per exemple, les recents *L'equilibri entre la recerca històrica i la protecció de dades* al gener de 2010 (http://www.apd.cat/ca/curs_jornada_activitat.php?cat_id=170&curs_id=98), i *Les autoritats de protecció de dades europees, estatals i autonòmiques i el dret d'accés a la informació* a l'octubre de 2009 (http://www.apd.cat/ca/curs_jornada_activitat.php?cat_id=170&curs_id=48).

4. El Centre de Documentació

4.1. Definició, missió i funcions

El Centre de Documentació¹³ va ser creat al 2004. Com a biblioteca especialitzada governamental, la seva missió consisteix a donar suport als objectius de la seva entitat mare. D'una banda, ha de satisfer les necessitats informatives dels seus treballadors perquè puguin desenvolupar les seves tasques, i de l'altra, ha de participar a la difusió del dret a la protecció de dades.

Les seves funcions principals són les recurrents en una unitat d'aquest tipus:

- Gestió de la col·lecció (selecció, adquisició, catalogació, ordenació, circulació, conservació, esporgada, avaluació).
- Planificació i avaluació (serveis, qualitat, usuaris...)
- Proporcionar accés a la informació
- Difusió del fons

4.2. Gestió de la biblioteca unipersonal

El Centre de Documentació és una biblioteca unipersonal¹⁴, és a dir, només una persona hi treballa (l'autor d'aquesta comunicació).

Les biblioteques unipersonals són els centres on *un sol bibliotecari fa tota la feina* (Guy St. Clair) o *biblioteques aïllades o gestors de la informació que no tenen col·legues professionals a la seva organització* (Special Libraries Association)¹⁵. Per defecte, aquests bibliotecaris es troben en situacions de soledat professional i sovint han de prendre decisions de manera individual. La feina es fa encara més complexa quan s'ha de desenvolupar un servei bibliotecari complet tot atenent les singularitats del lloc.

Les biblioteques unipersonals tendeixen a cercar la cooperació amb altres biblioteques o col·lectius, així com a utilitzar sistemes, catàlegs i llenguatges existents per tal d'estalviar temps i recursos. La innovació és difícil, la cooperació és necessària.

L'especialització i la polivalència funcional són altres aspectes típics d'aquest tipus de biblioteques, on sovint el professional s'ha de dedicar a d'altres tasques relacionades amb la gestió de la informació (arxiu, publicacions, intranet, portal...).

¹³ http://www.apd.cat/ca/contingut.php?cont_id=28&cat_id=143

¹⁴ Es coneix com a *one-person library* o *solo librarian* en la bibliografia anglosaxona.

¹⁵ [http://en.wikipedia.org/wiki/One-Person_\(or_Solo\)_Librarianship](http://en.wikipedia.org/wiki/One-Person_(or_Solo)_Librarianship)

La IFLA també té en compte aquest tipus de centres i els atorga una categoria d'afiliació¹⁶.

Les característiques de la biblioteca unipersonal influeixen sobre molts dels aspectes de la gestió del Centre de Documentació, com es veurà d'aquí endavant.

4.3. Fons

El fons documental està especialitzat en dret a la protecció de dades personals, dret informàtic, tecnologies de la informació i la comunicació, seguretat informàtica i societat de la informació.

Està constituït per una petita col·lecció d'uns 2000 documents, incloent:

- Monografies (llibres, manuals, obres de referència, codis legislatius, etc)
- Publicacions en sèrie (diaris, revistes, butlletins, anuals, compilacions legislatives, etc.)
- Recursos electrònics i bases de dades
- Material audiovisual

4.4. Usuaris

Com hem dit, els usuaris principals són interns, és a dir, els treballadors i els col·laboradors de l'Agència. No obstant, també es proveeixen serveis als usuaris externs, en especial a:

- Personal de les administracions públiques
- Membres del col·lectiu universitari públic
- Públic general per activitats de formació o recerca

4.5. Serveis

Els serveis adreçats tant a usuaris interns com externs són:

- Atenció personalitzada
- Sala de consulta amb equip informàtic i connexió a Internet
- Préstec interbibliotecari i obtenció de documents
- Reprografia
- Informació i referència bibliogràfica
- Formació d'usuaris

---

¹⁶ <http://www.ifla.org/en/membership/categories/other-institutional-bodies>

Quant al préstec interbibliotecari, es proveeix només mitjançant biblioteques o centres de documentació de titularitat pública, i exclusivament per a consulta en sala. És a dir, les biblioteques receptores custodien la documentació i no efectuen un ulterior préstec personal. Això limita l'accés per part del públic, però permet un major control de la documentació cedida i facilita un ràpid retorn de les obres, que poden ser necessàries per a consulta interna en qualsevol moment.

El servei de documents també es vehicula via biblioteques, que en darrera instància sí faciliten el document reproduït als seus usuaris.

Els serveis exclusius per als usuaris interns són:

- Documentació en dipòsit permanent
- Préstec personal
- Préstec interbibliotecari i obtenció de documents (s'atenen les peticions dels usuaris interns de l'Agència i se'ls facilita la documentació segons les instruccions de la biblioteca d'origen)
- Circulació de revistes

4.6. Productes

Es confeccionen els següents butlletins, dels quals els tres primers estan disponibles al portal:

- Butlletí mensual de noves adquisicions: en format etiquetat, amb enllaços a recursos web relacionats i imatges de les cobertes.

<p>CAREY, PETER Data protection: a practical guide to UK and EU law 3th ed Oxford: Oxford University Press, 2009 529 p. ISBN 9780199563548 342.723(410) Car</p>	
<p>CARRILLO, Marc El derecho a no ser molestado: información y vida privada Cizur Menor: Aranzadi, 2003 172 p. ISBN 8497672410 342.721(460) Car</p>	
<p>CERVERA, Leonardo Lo que hacen tus hijos en Internet Barcelona: Integral, 2009 175 p. ISBN 9788498676099 316:004 Cer</p>	

- Butlletí mensual de sumaris de revistes: amb enllaços als sumaris i/o a les versions electròniques, si és el cas.

Protecció de dades (342.723)	
Butlletí +Kdades, núm. 8 (nov. 2009)	Accés
Data protection law & policy, vol. 6, issue 11 (Nov. 2009)	Sumari Accés
Dataprotectionreview.eu, núm. 10 (Oct. 2009)	Accés
Privacy & security law report (Nov. 2009)	Accés
World data protection report, vol. 9, no. 11 (Nov. 2009)	Accés

- Selecció mensual d'articles: mitjançant alertes i seguiment de revistes i butlletins se seleccionen els articles sobre protecció de dades publicats cada mes. Es tracta d'un producte de rellevància, ja que facilita l'actualització bibliogràfica dels investigadors i la identificació de novetats. Els usuaris poden demanar articles que hi trobin. Els que no es trobin disponibles mitjançant els recursos i fonts d'informació pròpies del Centre, es demanaran a d'altres biblioteques mitjançant els serveis de préstec interbibliotecari i obtenció de documents.

ARETITO BERTOLÍN, Javier. "Seguridad en redes: análisis en torno a las tecnologías de privacidad en redes: anonimato en transmisión de datos". <i>Revista española de electrónica</i> , núm. 660 (2009), p. 34-42.
CABECERANS CABECERANS, Jaume. "Algunas cuestiones sobre la Ley Orgánica de Protección de Datos aplicada a los museos: responde Jaume Cabeceras". <i>Mus-A: Revista de los museos de Andalucía</i> , núm. 11 (2009), p. 60-72.
DESGENS-PASANAU, Guillaume. "Biometric systems and the French Data Protection Act". <i>Data protection law & policy</i> , vol. 6, issue 11, p. 4-5.
KORFF, Dowe. "Social networking sites and freedom of expression" [en línia]. <i>Dataprotectionreview</i> , núm. 10 (Oct. 2009). < http://www.madrid.org/cs/Satellite?c=CM_Revista_FP&cid=1142570421730&esArticulo=true&idRevistaElegida=1142560167740&language=en&pag=1&pagename=RevistaDatosPersonalesIngles%2FPage%2FRDPI_home_BDP&siteName=RevistaDatosPersonalesIngles > [Consulta: 23/10/2009]

- Butlletí diari de notícies: per correu electrònic només per a usuaris interns.

S'utilitza una eina comercial que captura notícies a Internet i va constituint un fons digital. El Centre de Documentació gestiona aquest recurs, configurant-lo amb paraules clau, idiomes, zones

MiJans en català

Atenció amb els canvis en la política de privacitat a facebook
... Farà cosa duns 20 dies, Facebook va anunciar oficialment amb una nota de premsa tota una sèrie de canvis en la seva política de privacitat. Latafanera.cat: Cultura30Dic200910:41[Cache]

"La Màquina del suïcida" t'ajuda a desaparèixer de les xarxes socials
... Machine, elimina tota informació relacionada amb nosaltres a Facebook, Twitter, i altres xarxes socials. Noticiasdot.cat: Portada30Dic200912:23[Cache]

El 64% de les pimes espanyoles té els sistemes informàtics infectats
... control dels virus, sinó que també és indispensable garantir aspectes com la confidencialitat de la informació. Noticiasdot.cat: Portada30Dic200912:23[Cache]

MiJans en castellà

Un ingeniero alemán descifra el algoritmo de los móviles
... seguridad en telefonía móvil, según recoge The New York Times. Nohl ha publicado el código de acceso a los datos de los usuarios. Elpais.com: Portada30Dic200909:28[Cache]

Los que triunfan en Facebook
... de Mark Zuckerberg ha incorporado un mayor número de mejoras y ha cambiado la interfaz de usuario. ABC Medios y Redes30Dic200913:55[Cache]

Autoritats de protecció de dades

Nota informativa sobre la modificación de la ley omnibus en los sistemas de videovigilancia
Agpd.es: Novedades30Dic200912:51[Cache]

Telemarketing: ríconformate le regole del Garante privacy
Garante Privacy30Dic200912:54[Cache]

MiJans estrangers

Debate Over Full-Body Scans vs. Invasion of Privacy Flares Anew After Incident

geogràfiques, fonts d'informació, etc., i el sistema llença automàticament un butlletí diari consistent en un llistat organitzat d'enllaços a les pàgines originals de les notícies. L'eina també permet la recuperació posterior de notícies mitjançant un cercador.

Aquest servei permet mantenir actualitzats els treballadors de l'Agència quant a notícies de mitjans de comunicació, notes de premsa d'autoritats, i novetats a d'altres fonts com butlletins oficials i blocs.

Un inconvenient important del butlletí és l'aparició d'algunes notícies irrelevantes, a més a més de no buidar mitjans en paper. No obstant, és més eficient que els tradicionals dossiers de premsa ja que aporta altres avantatges inqüestionables, com ara l'automatització (que assegura que els subscriptors puguin accedir cada dia mitjançant el correu electrònic o telèfon mòbil), la cobertura de mitjans, el cercador retrospectiu de notícies i la personalització.

En resum, és un producte rellevant i cost-efectiu. L'Àrea de Comunicació de l'Agència l'utilitza per al seguiment de l'impacte de l'entitat als mitjans i per al manteniment de la secció *Sala de premsa* al portal.

4.7. Automatització

Actualment el Centre de Documentació no disposa d'un sistema propi de gestió integral.

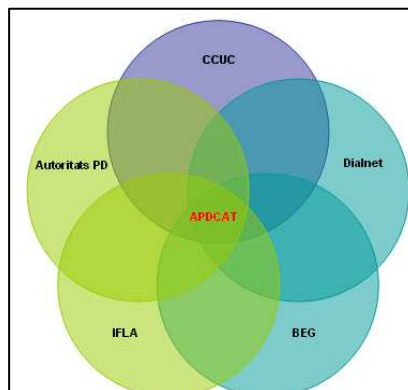
La catalogació es realitza a eines col·lectives com el CCUC i Dialnet, i altres tasques com la gestió de les adquisicions i la circulació es realitzen mitjançant aplicacions informàtiques separades.

S'ha previst avaluar la possibilitat d'incorporar un sistema local en un futur proper.

4.8. Cooperació

El Centre de Documentació ha analitzat els àmbits i col·lectius bibliotecaris dels quals és susceptible de formar part, i ha col·laborat en els projectes i sistemes cooperatius que ha estimat necessaris per millorar els seus serveis.

4.8.1. Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya (CCUC)

Des dels seus inicis, el Centre de Documentació forma part del Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya (CCUC). Aquesta eina permet que els seus membres gaudeixin de la catalogació cooperativa, la pre-catalogació de llibreries, la formació catalogadora, i el préstec interbibliotecari. També ha servit per situar l'Agència al mapa bibliotecari i difondre el fons documental i els seus serveis dins l'àmbit de la recerca catalana.

El Centre s'ha sumat al 2009 als *Acords pel préstec interbibliotecari entre les institucions del CCUC*, entre els quals cal destacar l'eliminació del cobrament del servei de préstec i el compromís que cada biblioteca assumeixi el cost de la seva tramesa, i l'establiment d'una tarifa màxima per al servei d'obtenció de documents.

4.8.2. Biblioteques especialitzades

Un altre col·lectiu bibliotecari a Catalunya relacionat amb el Centre és el format per les biblioteques especialitzades.

A Catalunya existeix la xarxa de les Biblioteques Especialitzades de la Generalitat (XBEG). Fins el moment no han tingut pràcticament suport orgànic, funcional ni econòmic. L'única eina cooperativa de què disposen és el catàleg BEG¹⁷, obsolet quant a sistema (VTLS) i format (CATMARC) des de fa anys.

No obstant, la Subdirecció General de Biblioteques ha estat duent a terme importants accions per reforçar aquest col·lectiu dins el Sistema Bibliotecari de Catalunya. Durant 2009 ha creat el Directori de Biblioteques Especialitzades de Catalunya¹⁸ i ha començat el cicle de cursos *El marc legal de les biblioteques a Catalunya*. Per a 2010 s'ha planificat la creació de grups de treball i la migració del catàleg XBEG a un nou sistema amb prestacions 2.0 i en format MARC21, que formaria part del futur Catàleg Col·lectiu de Catalunya.

El Centre de Documentació no forma part actualment del catàleg BEG, però sí col·labora a nivell de préstec interbibliotecari, obtenció de documents, grups de treball i la plataforma XBEG dins el portal e-Catalunya.

A nivell internacional, s'ha relacionat amb la Secció de Biblioteques Governamentals (Government Libraries Section) de l'IFLA¹⁹.

¹⁷ <http://beg.gencat.net/vtls/catalan/vtls-basic.html>

¹⁸ <http://cultura.gencat.cat/cercadorespecialitzades/>

¹⁹ <http://www.ifla.org/en/government-libraries>

Les seves directrius²⁰ són una eina bàsica i inspiradora per a la gestió del Centre. Estan elaborades per persones d'altres unitats d'informació semblants i aporten punts de vista molt útils. Descriuen aspectes generals i específics de la gestió, com ara la identificació de les necessitats dels usuaris, les característiques del treball en àmbits polítics, desenvolupament de la col·lecció, accés a la informació, preservació, personal, gestió dels recursos econòmics, cooperació, màrqueting, etc.

S'ha assistit a les sessions de la secció dins els congressos anuals per tal d'aprendre d'altres experiències en biblioteques governamentals i s'han seguit les activitats i publicacions del grup (butlletins, memòries, etc.).

Actualment el Responsable del Centre és el Coordinador d'Informació d'aquesta Secció.

4.8.3. Autoritats de protecció de dades

Un altre eix de cooperació és el de biblioteques o unitats d'informació d'altres autoritats de protecció de dades.

A l'estat espanyol, l'agència basca i la de la Comunitat de Madrid van dotar-se de biblioteca després de la catalana.

Fora del territori espanyol gairebé no s'han detectat autoritats amb serveis bibliotecaris, exceptuant el Garante per la Protezione dei Dati Personali italià.

La cooperació amb elles es limita als donatius de publicacions i a l'intercanvi d'experiències i impressions sobre la gestió. S'ha pensat en altres vies de cooperació com ara un tesaurus especialitzat multilingüe o un catàleg col·lectiu, però l'escassetat de recursos humans, la distància i els diferents criteris de gestió i normatives catalogràfiques emprades no ho han fet possible. En qualsevol cas s'ha pensat que potser no serien eines cost-efectives.

Amb altres autoritats importants que no disposen de serveis bibliotecaris es coopera només a nivell d'intercanvi de publicacions. És el cas del Supervisor Europeu de Protecció de Dades, la secció de Protecció de Dades de la Comissió Europea (Grup de Treball de l'Article 29), autoritats estatals (Regne Unit, França, Canadà, etc.) i subestatals (els lander alemanys, cantons suïssos, províncies canadenques, etc.).

4.8.4. Base de dades Dialnet

---

²⁰ International Federation of Library Associations and Institutions. Recommendations and best practices for libraries of Government Departments: guidelines for library development [en línia]. The Hague: IFLA Headquarters, 2008. <<http://www.ifla.org/en/publications/guidelines-for-libraries-of-government-departments>> [Consulta: 27/01/2009]

L'Agència va subscriure un conveni amb la Universitat de la Roja per tal de participar en la base de dades Dialnet, formada per més de 2 milions de registres d'articles, llibres, revistes i tesis, dels quals el Centre de Documentació disposa de més de 15.000.

Aquest recurs dóna una gran visibilitat al fons del Centre, i proveeix un bon servei documental per als usuaris, com es veurà més endavant.

4.9. Catalogació

El Centre de Documentació empra la normativa catalogràfica que marquen les pautes del CCUC:

- Format bibliogràfic MARC21
- Descripció Bibliogràfica Normalitzada Internacional (ISBD).
- Regles Angloamericanes de Catalogació, 2a ed. revisada (AACR2r)
- Llista d'Encapçalaments de Matèria en Català (LEMAC). S'utilitzen alguns encapçalaments propis per descriure matèries no contemplades a la llista.
- Classificació Decimal Universal (CDU), 2a ed. abreujada (2004). S'han desenvolupat alguns epígrafs nous, específics de la protecció de dades i matèries relacionades.

Els llenguatges documentals genèrics com LEMAC i CDU no són els més indicats per a una biblioteca especialitzada. Quan el Centre disposi d'un sistema local podrà avaluar la idoneïtat i la capacitat del Centre per a desenvolupar i aplicar sistemes propis que puguin ser aprofitats pels usuaris, com ara un tesaurus o una llista de descriptors, sempre que l'ús del catàleg i l'accés a la informació impliquin un retorn de la inversió causada per la creació i el manteniment d'aquests llenguatges.

La catalogació a Dialnet es fa mitjançant un sistema propietari, tot i que, com veurem, els registres es poden exportar en format MARC. Aquests registres inclouen els camps d'autors, títol, font i resum, però no pas matèries²¹.

4.10. Accés a la informació

4.10.1. Catàleg del Centre de Documentació

---

²¹ Al gestor de la base de dades es poden introduir descriptors a un camp específics, però no es mostren a l'OPAC de Dialnet.

El catàleg del Centre de Documentació²² és un subcatàleg del CCUC. Es tracta d'una potent eina de recuperació de la informació amb un alt grau d'usabilitat, rapidesa, recuperació per rellevància i opcions d'ordenació de resultats. També proveeix altres prestacions com ara la visualització de cobertes i els enllaços a recursos web relacionats (Syndetics per a sumaris i resums, i Google Preview per a la lectura parcial de les obres a Internet). A més a més, les fitxes de les obres porten a formularis per sol·licitar préstec interbibliotecari.

La interfície està disponible en català, castellà i anglès.

4.10.2. Dialnet²³

Aquesta base de dades proveeix un bon servei documental per als usuaris externs i els interns. Així, els usuaris generals poden fer cerques bàsiques i rebre alertes de nous números de revista, mentre que els usuaris interns tenen prestacions com ara la cerca avançada, l'alerta de nous continguts segons cerques predeterminades, la petició automàtica d'articles a la biblioteca i la personalització del sistema. Per obtenir alguns d'aquests serveis, els usuaris interns han de registrar-se al sistema.

La cerca es realitza sempre a tota la base de dades, no essent possible acotar-la al fons disponible al Centre. Tanmateix, no es tracta d'una limitació greu ja que els articles es poden demanar, mitjançant el servei d'obtenció de documents, a d'altres biblioteques.

La interfície es troba disponible en català, castellà, anglès i altres idiomes. Dialnet ofereix un disseny personalitzat per a cada institució participant.

²² http://ccuc.cbuc.cat/search*cat~S1

²³ <http://dialnet.unirioja.es/servlet/buscador>

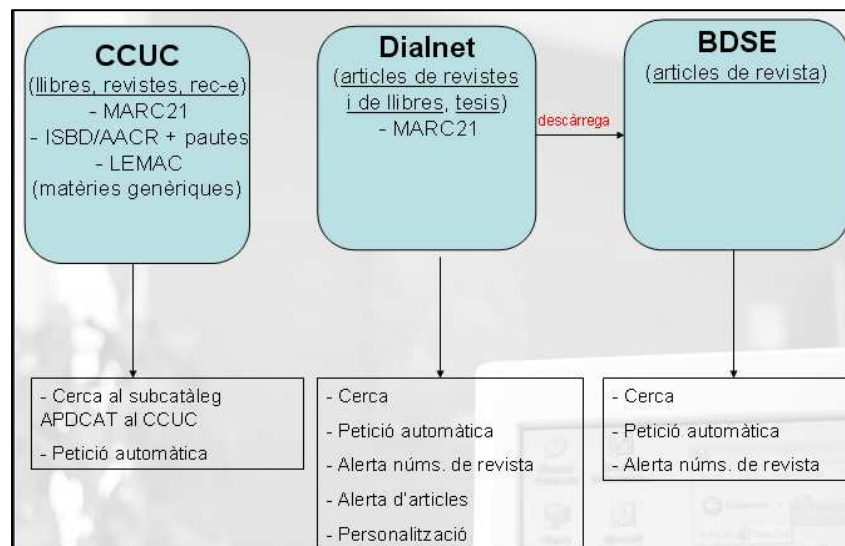
4.10.3. Base de Dades de Sumaris Electrònics²⁴

Els registres que el Centre aporta a Dialnet es descarreguen a la Base de Dades de Sumaris Electrònics, gestionada pel CBUC. En contrapartida, els usuaris interns del Centre sumen els serveis avançats (alertes de nous números de revista) als serveis genèrics²⁵ del sistema (cerca bàsica d'articles, enllaços al text complet i cerca de la revista al CCUC).

En aquesta base de dades només hi ha articles de revista i la interfície només està disponible en català.

4.10.4. Escenari actual i futur de l'accés a la informació

En el següent esquema mostrem com és l'escenari actual de l'accés a la informació.

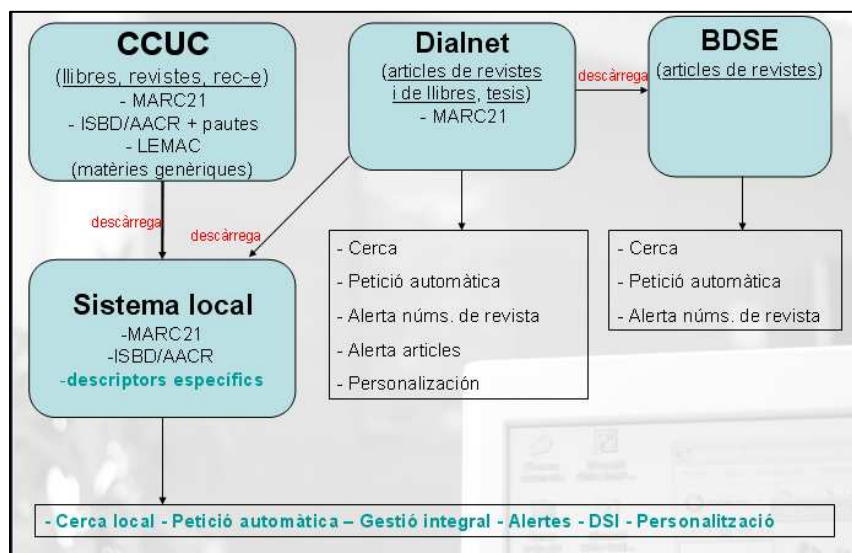
Tot seguit, mostrem com seria un escenari futur amb un sistema de gestió propi i catàleg local. Els registres introduïts a CCUC i Dialnet s'hi podrien

²⁴ <http://sumaris.cbuc.es/>

²⁵ Alguns d'aquests serveis són exclusius per usuaris de biblioteques del CBUC (per ex., la integració a RefWorks i l'accés a revistes i recursos electrònics subscrits).

descarregar, i es disposaria de prestacions com ara la gestió integral, alertes i butlletins de novetats automàtics, difusió selectiva de la informació i personalització.

4.11. El Centre de Documentació dins el Sistema Bibliotecari de Catalunya

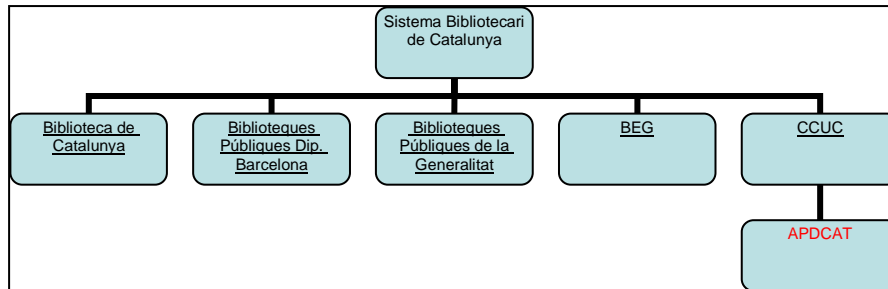
Com ja hem dit, la Subdirecció General de Biblioteques ha estat realitzant importants accions per potenciar el col·lectiu de les biblioteques especialitzades dins el Sistema Bibliotecari de Catalunya. A banda d'aquestes, s'estan duent a terme actuacions de millora global del sistema, com ara el reconeixement d'un carnet únic per al Sistema de Lectura Pública, l'adquisició de l'aplicació INN-Reach per al catàleg col·lectiu de Catalunya que estaria format per tots els catàlegs existents, l'extensió del programa nacional de préstec a totes les xarxes²⁶ i la creació d'*Eureka! Enllaç Unificat a Recursos Electrònics de Catalunya*²⁷.

²⁶ Per a un anàlisi actual de la situació de l'SBC, consulteu Carme Renedo i Puig, "L'articulació bibliotecària de Catalunya, un bon joc a les mans" [en línia], Bid: textos universitaris de biblioteconomia i documentació, Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat

El Centre de Documentació no pot perdre de vista l'evolució del SBC i ha d'analitzar com s'hi pot ubicar. Veurem tot seguit alguns esquemes que mostren les diverses possibilitats²⁸.

Actualment, l'accés dins el SBC es realitza mitjançant el CCUC.

Quan les biblioteques especialitzades tinguin el nou catàleg (BEC) -que, recordem, seria un sistema local complet i no pas només un catàleg col·lectiu com el CCUC- i es constitueixi el Catàleg del SBC o Catàleg Col·lectiu de Catalunya (en realitat una consulta col·lectiva de catàlegs), s'arribarà a l'escenari final i el Centre podrà decidir quina serà la seva estratègia.

Les possibilitats serien:

- Romandre en la situació actual al CCUC i sense sistema local. Continuarà amb una gestió bàsica amb el més baix consum de temps possible.
- Adoptar un sistema propi de gestió integral i continuar al CCUC. Es catalogaria al CCUC i es descarregaria al catàleg local. Caldria fer una tasca important de revisió de registres i avaluar la possibilitat d'incorporar un llenguatge d'indexació específic.
- Entrar a les BEC deixant el CCUC. Ja que el BEC serà un catàleg únic amb sistema local complet –i no només un catàleg col·lectiu com el CCUC-, no caldrà tenir catàleg propi. Seria una solució efectiva per a la catalogació, la gestió i la visibilitat. Caldrà avaluar les característiques d'aquest catàleg quan estigui disponible.

de Barcelona, núm. 23 (des. 2009). <<http://www.ub.edu/bid/23/reneo1.htm>> [Consulta: 27/01/2010]

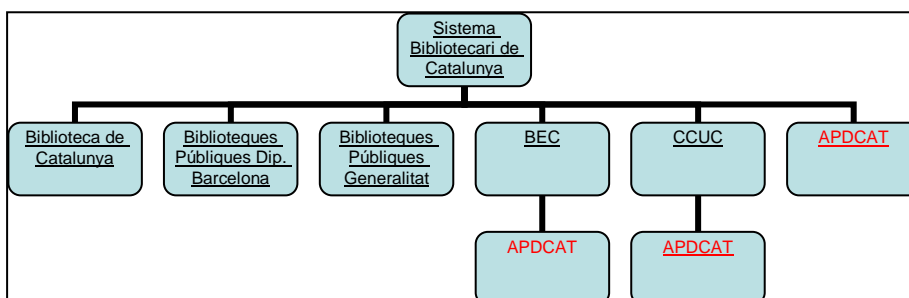
²⁷ <http://eureca.cultura.gencat.cat/>

²⁸ El subratllat als noms dels col·lectius o xarxes indica la presència d'un catàleg.

- Entrar a les BEC continuant al CCUC. Pot semblar redundant ja que el fons de l'APDCAT ja seria recuperable des del catàleg del SBC mitjançant el de les BEC, però cal recordar que el CCUC ofereix serveis cooperatius de valor afegit (pre-catalogació de llibreries, formació, pautes, prestacions del catàleg, etc.)
- Adoptar un sistema local que directament connecti amb la consulta col·lectiva de l'SBC, sense pertànyer a cap xarxa o catàleg col·lectiu. És la opció de major independència, però també de més aïllament i de major cost per a la catalogació i la gestió.

5. Conclusions

El Centre de Documentació és una biblioteca especialitzada governamental i unipersonal. La seva activitat s'emmarca dins l'Agència Catalana de Protecció de Dades, a la qual pertany.

La gestió i el tractament documental segueixen patrons i normes genèriques, i s'utilitzen sistemes d'informació cooperatius existents, per tal de minimitzar el temps i el cost de la gestió i maximitzar l'eficàcia dels serveis i els recursos d'informació. Hem vist que es prioritza l'accés per rellevància mitjançant cerques per paraules clau davant l'accés per matèries, la confecció de productes documentals davant el tractament documental especialitzat, i els processos i *inputs* automàtics (com ara alertes, butlletins, etc.) abans que els manuals quan això és possible.

Els usuaris són principalment interns degut a les característiques de la biblioteca, però se cerca també l'aprofitament dels recursos i serveis per part d'usuaris externs.

El Centre de Documentació persegueix la qualitat, la cost-eficàcia i la millora contínua dels seus serveis i recursos. Per tal d'aconseguir-ho, analitza i

vigila contínuament el seu àmbit bibliotecari per conèixer nous sistemes, xarxes i casos pràctics.

Bibliografia

Agència Catalana de Protecció de Dades [en línia]. <<http://www.apd.cat>> [Consulta: 27/01/2010]

IFLA. Government Libraries Section; Government Information and Official Publications Section. Recommendations and best practices for libraries of Government Departments: guidelines for library development [en línia]. The Hague: IFLA Headquarters, 2008. <<http://archive.ifla.org/VII/s4/pubs/Profrep106.pdf>>. [Consulta: 27/01/2010]

Matas, Josep. "Accés amb reserves: llums i ombres de la normativa d'accés a la informació pública". Lligall: revista catalana d'arxivística. Núm. 29 (2009), p. 11-36.

Prieto Gutiérrez, Juan José; Moreno Cámara, Alicia. "La protección de datos: la privacidad en la Biblioteca de la Universidad Complutense de Madrid". Boletín de la Anabad. Núm. 3 (2006), p. 283-300.

Renedo i Puig, Carme. "L'articulació bibliotecària de Catalunya, un bon joc a les mans" [en línia]. Bid: textos universitaris de biblioteconomia i documentació. Núm. 23 (des. 2009). <<http://www.ub.edu/bid/23/reneo1.htm>> [Consulta: 27/01/2010]

Warren, Samuel D.; Brandeis, Louis D. "Right to privacy". Harvard law review. Vol. 4, no. 5 (Dec. 15, 1890), p. 193-220. També accessible en línia <http://students.ou.edu/W/Gifford.L.Weber-1/Documents/07-Right_to_Privacy_by_Louis_Brandeis.pdf>